

BUDAPEST
KOSSUTH U. — ERDŐ U. SAROK
KÖRKERESZT

1990

HELYREÁLLÍTÁSI DOKUMENTÁCIÓ

--

Országuti kereszt

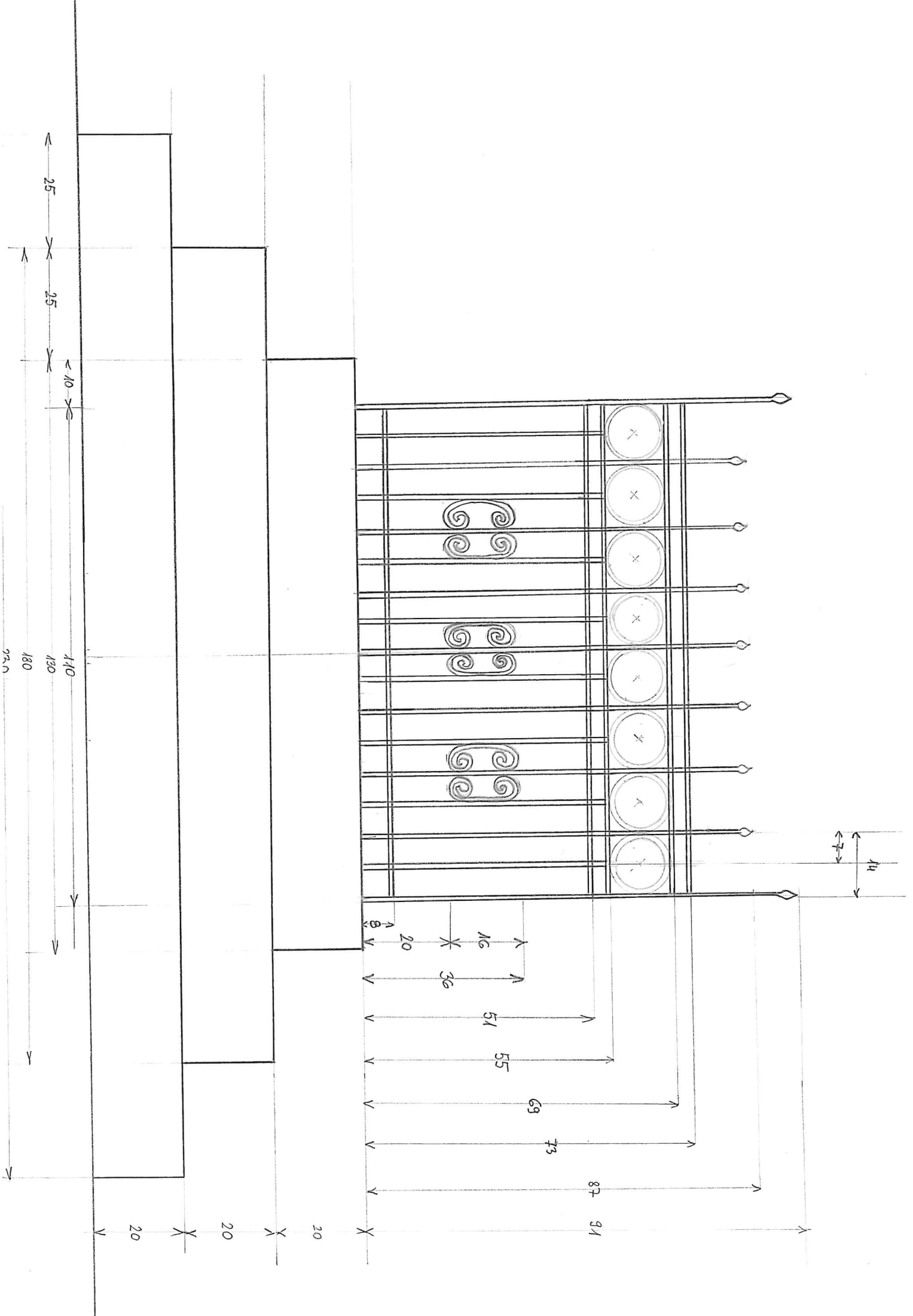
A keresztet eredetileg valamivel feljebb, a "Bergäcker" lábánál állították fel. Ma az Erkel utcától délre fekvő parkot díszíti. Anyaga sárga, budai mészkő. Átalakítása során a merőleges keresztoszár alsó részét betonra cserélték. Az 1930 körül emelt keresztben jelenleg öntöttvas korpusz látható. Készítetőjét nem ismerjük. A letört keresztoszárát Dobosi Tivadar adományával Jávorka József önkéntes munkájával 1990-ben megújítottuk.

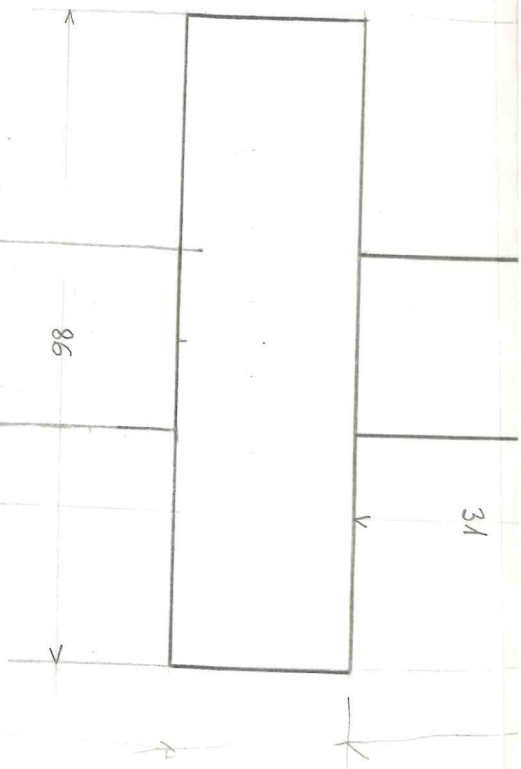
"XF" kőkereszt /"Xaver Kreuz"/

A sárga budai mészkőből készített kereszt a Kossuth utca /Kreuzgasse/- Erdő utca /Waldgasse/ kereszteződésében állott. Ezen a helyen már 1768-ban volt egy kereszt a korabeli falualaprajz tanúsága szerint. Mellette vonultak el a zarándokok a máriamakkosi bucsujáró templomba. Az eredetileg két lépcsőfokon át megközelíthető keresztet 1899 táján famajd 1915-ben már bizonyosan kovácsoltvas kerítés vette körül. Az eredeti keresztet dél felé néző hádog korpusz volt. Máiig megmaradt talapzatán az "XF" monogram, "IS...M..T" feliratmaradvány és a kereszt készítésének időpontja; 1862 olvasható. A kovácsoltvas kerítés négyzetes alaprajzu teret határolt. A kerítés egy-egy oldalát kilenc lándzsa végződésű oszlopocska tagolta. Ezek közeit további nyolc oszlopocskával osztották meg, melyek kör motívumban végződtek. A keresztvasakkal tagolt kerítés díszítése puritánul egyszerű volt. A kőkeresztet eredeti formájában 1990-ben állította helyre a falu lakossága. Korpuszát Keresztes Dóra készítette. A keresztet a népryelv "Xaver Kreuz" néven illette. Az elnevezésre a talapzaton olvasható "XF" monogram utal.

"XF" KÖKERESZT

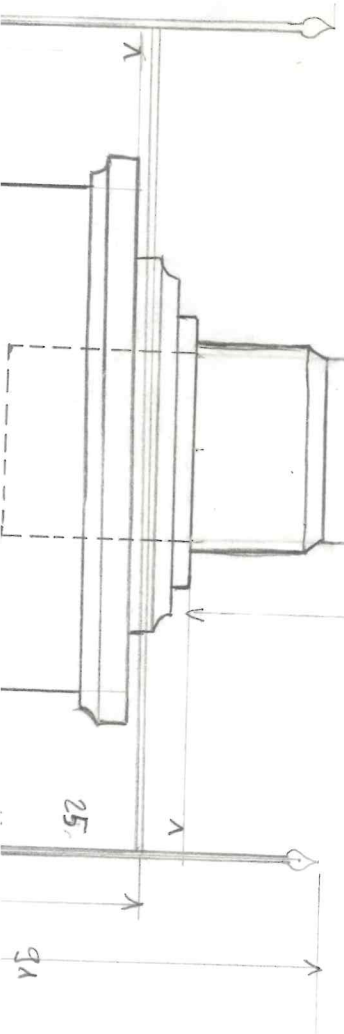
1862 -ben állították. Az elpusztult keresztet a falu lakosságának adományaiból 1990-ben megújították. A kőpászter keresztet Dóra munkája

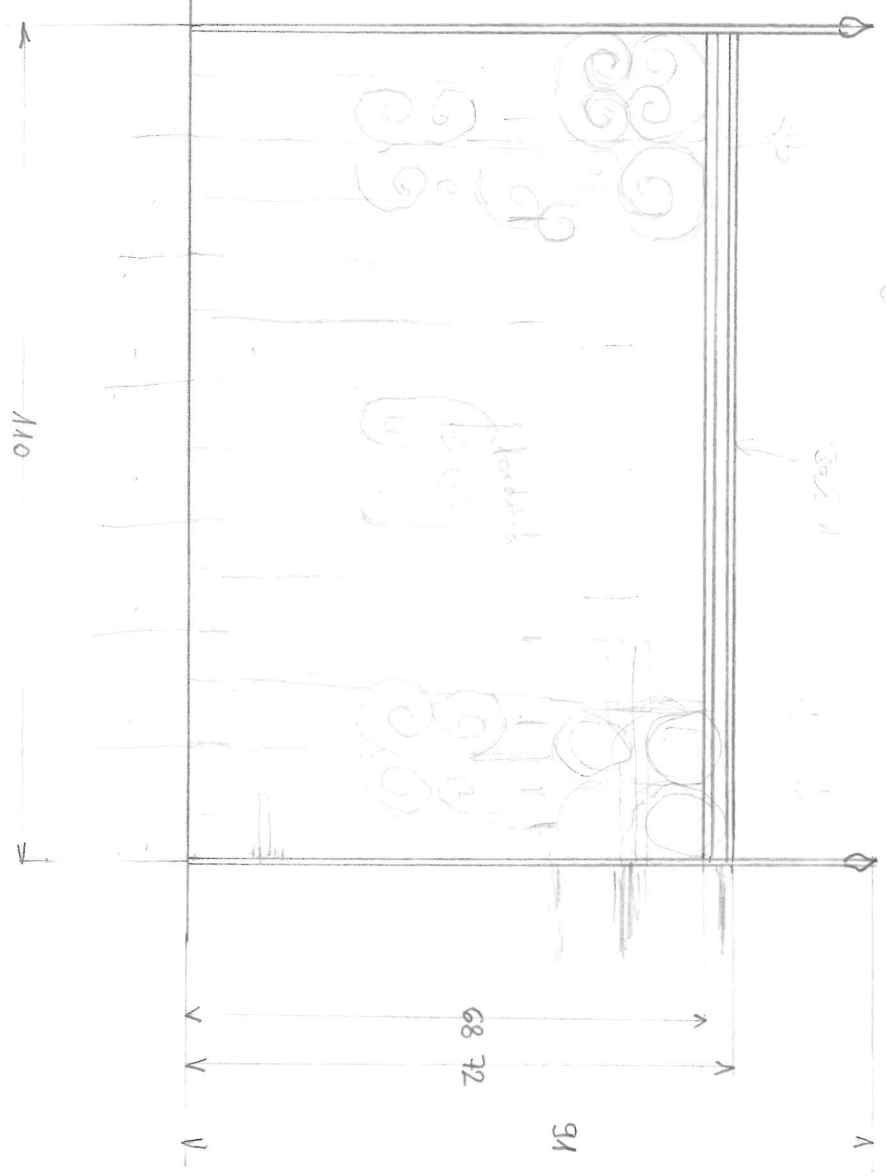

137

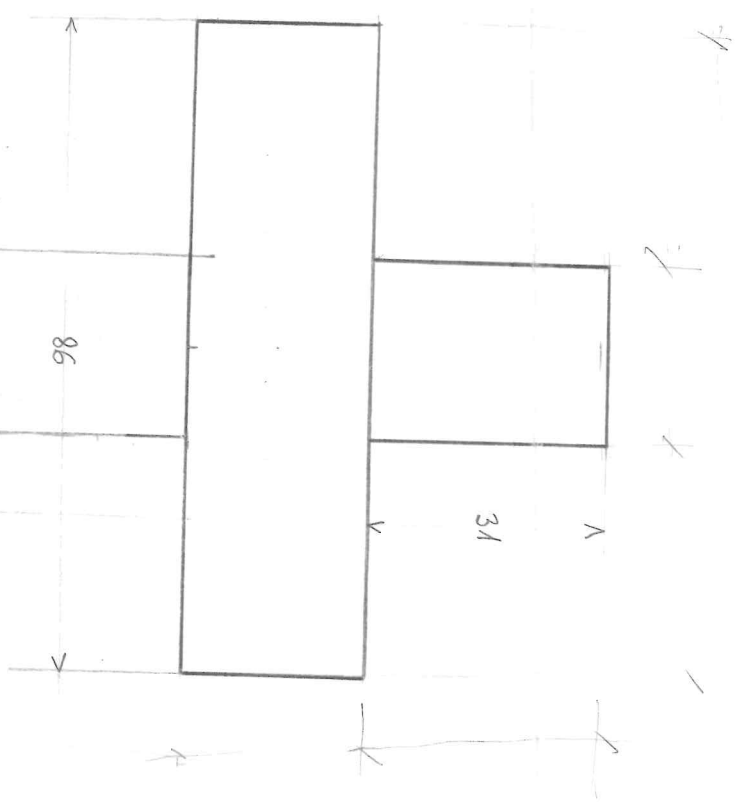
A^{III} pleh "Krisetus
 del pele netzet
 1915-ben

26/100

$M:7 = 1,574$
 $M:8 = 1,375$
 $M:50$
 $M:30$

A „nleh“ Krisztus

"XF" KÖKERESZT

1862-ben állították. Az elpusztult keresztet a falu lakosságának adományából 1990-ben megújították. A kőpásztor keresztet Dóra munkája

1

2

BUDAPESTI, KÖZTERESET TALAPZATA
Kossuth u. - Erdő u. sarak
Képek jegyzéke

1. A talapzat az utcaképfen
2. A talapzat feliratainak maradványa

Budakeszi, Kossuth L. u. (Kreuzgasse) - Erdős u. (Waldgasse) sarok

Kő kereszt

(egkor Waldgasse)

A Kossuth L. u. (egkor Kreuzgasse) és az Erdős u. (egkor Waldgasse) ma egy lépőitől, sorsolt vas kerítéstől és keresztjétől megfontott kő talapzat áll. A talapzat ~~teklalap~~ ^{teklalap} alaprajzi, oldalainak mérete 67 és 55 cm. A kő magassága 70 cm.

Lábazata sima, palkája profilált, éiugró. Felső részén kifaragva a kereszt helyét, erőse négyzetes galéria ^{Élőit,} ^(magasság)

A ~~talapzat~~ ^{talapzat} három oldala díítketlen. Hátsó oldalon ^{maradványa}

X F (Kavéri Szt. Ferenc) monogram, ez alatt felirat ~~talapzat~~

^{maradt} ^{ralé} ^{melő} csal az I...S...T betűs látszanak egy régi dia segítségével. A talapzat alapján az 1862-es évszám

meghatározza a kereszt építettségét. A talapzat

kora és műformái alapján érdemes arra, hogy műemlék-

és védelmet kapjon.

Regi felvétel és a talapzat méretei alapján a kőkereszt

méretei rekonstruálható. Ezek alapján a kereszt hosszanti

szélénél alsó része 137 cm, felső része 31 cm, keresztára 86 cm.

volt. A négyzetes ~~talapzat~~ alaprajzi keresztárad oldalmentei

26 x 26 cm. ~~A kereszt~~ Alján eláradt lábazat kapott helyet.

A kereszt déli oldalára festett sablog sorpárt helyezték egy

1915-ben ^{Élőit} felvétel szerint.

A talapzat eredetileg 2 vagy 3 lépőn állott, melyek

mai elhelyezése az ^{autó} forgalom miatt is indokolt. A for-

galomra való tekintettel kerékvóók kékítése és a mű-

talap megvilágítása is fontos feladat. Tervünk szerint a

talapzathoz legalább három kb. 20 cm ^{eredetileg} magasságú lépő

Élő hogy vezessen. A lépőcsor ^{véteje} egy 110 x 110 cm

melletti sorsoltvas kerítés volt. Ez az eredeti ^{deleg} kerítés

helyére ^{Élőit}.

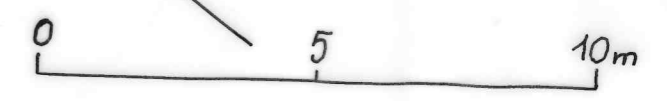
1. Herlein Gy.: Budakeszi története. Budakeszi, 1987. 120. & kézirát Heidelberg, Wudigeß - Budakeszi 1986.

A Északkeleti kerítés magassága 91 illetve 87 cm. volt.
Landsca ^{alján} végződésük alatt, a két-két párhuzamosan futó
Északkeleti és északkeleti díszítés sora futott.

A Északkeleti mezőben három spirális díszítésű réteget volt.
A kerítés sarka feletti. A négyzet alaprajzú, 230-230 cm
oldalhosszúval készült alsó lépcsősor Északkeleti a Kossuth
L. u. vonalán helyezkedik el, az Erdő u. 63. sz. ház sarkától
1135 cm., a 70. sz. ház (GAMESZ) telecsatlótól 1060 cm. távolságra.

Budapesti 1990. jan. 23.

Dr. Szelepi Gyula
műemlékvédelmi osztály-történelmi
2092 Budapesti, Fehérvári u. 6.

BUDAKESEZI KÖKERESZT

14

59

68

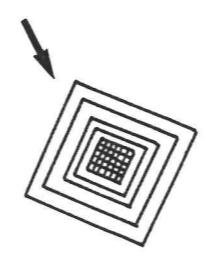
14a

KOSSUTH L. U.

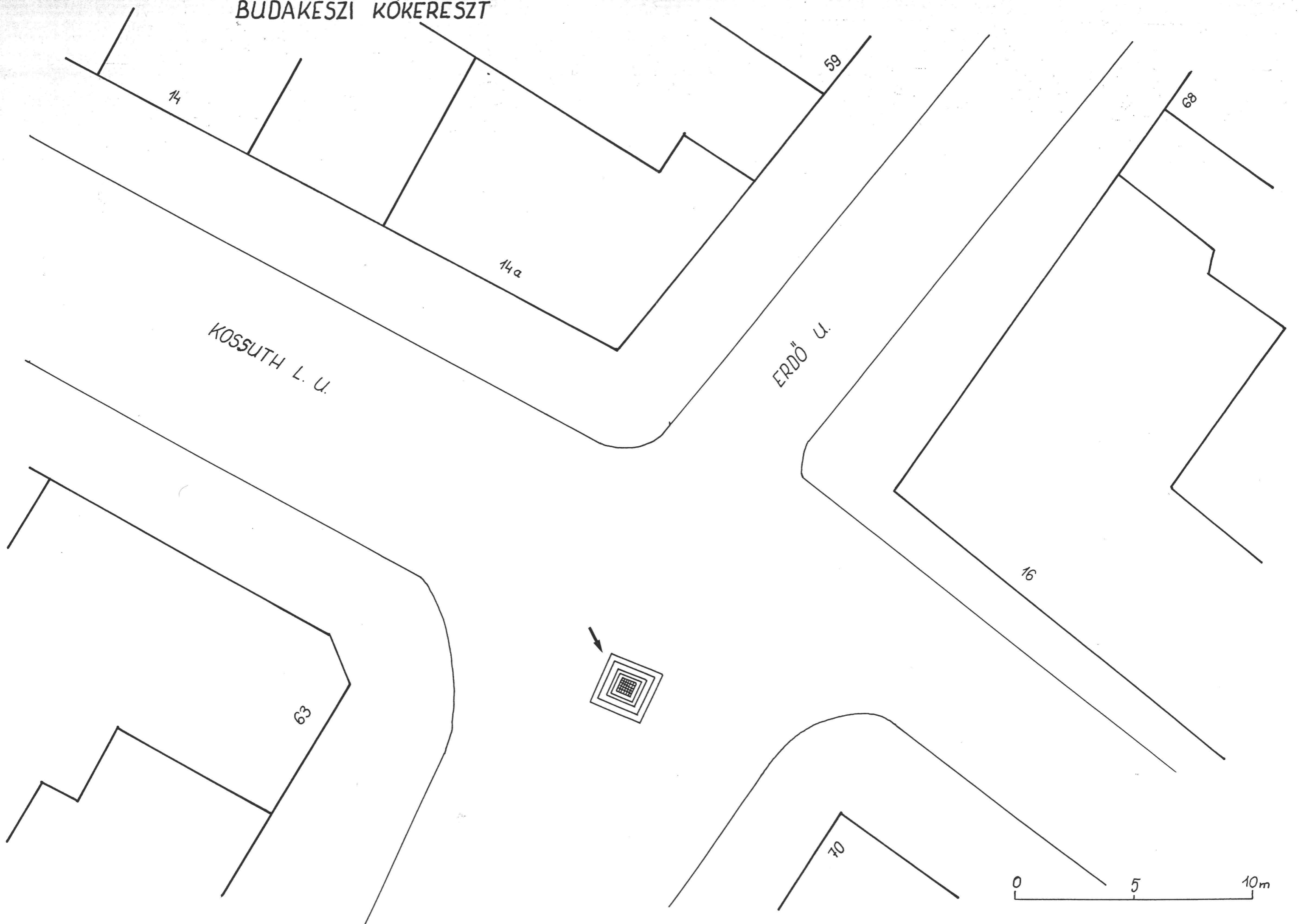
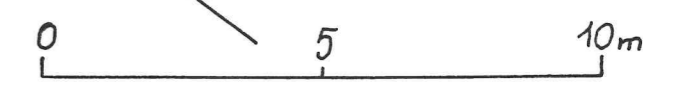
ERDŐ U.

16

63

70

Budakeszi Nagyközségi Tanács VB.
Szakigazgatási Szerve
Budakeszi, Vöröshads. u. 179..

Ü.i.szám: 5123/1990.
Ügyintéző: Simon György

Tárgy: Kossuth L. u. - Erdő u. kereszte-
ződésében lévő kőkereszt.....
építésének engedélyezése.

H A T Á R O Z A T

Budakeszi Múemlékvédelmi Albizottság
.....
kérelmére Budakeszi, Kossuth L. u. - Erdő u. kereszteződésében lévő
hrsz alatti Kőkereszt
építésére, átalakítására az építési engedélyt me g a d o m .

Az engedélynek a következő feltételei vannak:

Az építés során a közuti forgalmat nem akadályozhatja.

Az építkezés kivitelezése során az MSZ 04-140/2/1979.sz. műtech-
nikai szabvány előírásait be kell tartani, figyelembe véve az
1986. január 1-én életbe lépett értékeket.

A helyrajzi számot és házszámot a közterületről jól látható
helyen el kell helyezni. A kivitelezés megkezdése előtt 8
nappal hatóságomhoz be kell jelenteni a kivitelező, ill. a
felelős vezető nevét, címét, jogosultságát, ellenkező esetben
az építkezést engedély nélkülinek minősítjük.
Az építkezési munkát csak az építésügyi szabályok előírásainak,
továbbá az e határozattal engedélyezett helyszínrajznak és
műszaki tervnek megfelelően szabad végezni. Az engedélyezett
helyszínrajztól és a műszaki tervektől való eltéréshez - jog-
szabályban meghatározott kivétellel - külön előzetes engedélyem
szükséges.

Az az építési engedély a határozat jogerőre emelkedésének
napjától számított két évig érvényes, meghosszabbítása az
érvényesség lejárta előtt kérhető.

Az építési engedély az építési munkával kapcsolatos polgári
jogi igényt nem dönti el és nem mentesít az építési munka
végzésével kapcsolatban esetleg szükséges más hatósági
engedélyem megszerzésének kötelezettsége alól.

Az építtető csak a jogerős építési engedély alapján, az engedély érvényességének időtartama alatt, továbbá a saját felelősségére és veszélyére - a birtokos birtokának megfosztása vagy birtoklásának zavarása nélkül építközhet. Az építési engedélyt az építtető jogutódja csak akkor használhatja fel, ha a jogutódlást hatóságomnak előzetesen bejelentette. Az építési munka befejezését 15 napon belül hatóságomtól használatbavételi engedélyt kell - nem kell - kérni.

Az építési munkát csak a határozat jogerőre emelkedése után, az engedélyezési záradékkal ellátott helyszínrajz és műszaki terv egy példányának kézhezvételét követően szabad elkezdni. Határozatom meghozatalánál az 1964. évi III. tv. 27 § /1/. bek.-ben foglaltak szerint a szakhatóságok előírásait figyelembe vettem.

Ezen határozat ellen a kézhezvételtől számított 15 napon belül a Pest-megyei Tanács VB. ÉV. Osztályához címezve, 300,-Ft-os illetékbélyeggel ellátott fellebbezéssel lehet élni.

I N D O K O L Á S

Az építési engedélyt a 12/XII.30/ÉVM. sz. rendelet alapján megadom. A hőtechnikai előírások betartásáról az 1986./XII.30/ÉVM. sz. rendelet alapján határoztam. A helyrajzi szám és háztábla elhelyezéséről az OÉSZ. 72/2/. bekezdése alapján, a kivitelező, ill. a felelős vezető műszaki vezető bejelentésének kötelezettségét a 12/1986.XII.30/ÉVM. sz. rendelet 17 § /1/. bek. alapján, a rendelkező rész szerint.

A határozatot kapják:

1. Budakeszi Műemlékvédelmi Albizottság
2. Siklósi Gyula
3. Műszaki nyilvántartás
4. Irattár
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.

Budakeszi, 1990.02.02.

Simon György
Simon György
műszaki csop. vez.

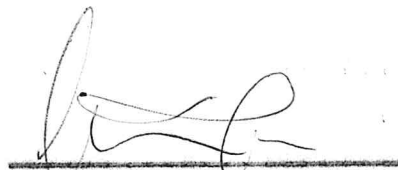
Kőkereszt

A Kossuth L. u. /egykor Kreuzgasse/ és az Erdő u. /egykor Waldgasse/ sarkán ma egy lépcsőtől, kovácsoltvas kerítésétől és keresztjétől megfosztott kő talapzat áll. A talapzat téglalap alaprajzu, oldalainak mérete 67 és 55 cm. A kő magassága 70 cm. Lábazata sima, párkánya profilált, kiugró. Felső részén kifaragták a kereszt helyét, körötte négyzetes gallér készült. A talapzat három oldala diszitetlen. Hátsó /nagyobbik/ oldalán XF /Xavéri Szt. Ferenc/ monogram, ez alatt felirat maradványa maradt ránk, melyből csak az I..S.....
.....T betűk látszanak egy régi dia segítségével. A talapzat alján az 1862-es évszám meghatározza a kereszt készítésének korát. A talapzat kora és műformái alapján érdemes arra, hogy műemléki védelmet kapjon.

Régi felvételek /ld.: Herein Gy.: Budakeszi története. Budakeszi, 1987. 120. kézirát; Wudigoss-Budakeszi, Heidelberg, 1986/ és a talapzat méretei alapján a kőkereszt méretei rekonstruálhatók. Ezek alapján a kereszt hosszanti szárának alsó része 137 cm, felső része 31 cm, kereszttszára 36 cm. volt. A négyzetes alaprajzu kereszt-szárak oldalméretei 26x26 cm. Alján élszedett lábazat kapott helyet. A kereszt déli oldalára festett bádog korpuszt helyeztek egy 1915-ben készült felvétel szerint. A talapzat eredetileg 2 vagy 3 lépcsőn állott, melyek mai elhelyezése az autóforgalom miatt is indokolt. A forgalomra való tekihtettel kerékvetők készítése és a műtárgy megvilágítása is fontos feladat. Terünk szerint a talapzathoz legalább három kb 20 cm magasságu lépcső kell, hogy vezessen. A lépcsősor tete-

jén eredetileg egy 110x110 cm méretű kovácsoltvas kerítés volt. Ez az eredeti deszkakerítés helyére készült. A kovácsoltvas kerítés magassága 91 illetve 87 cm volt. Lándzsa alakú végződésük alatt, a két-két párhuzamosan futó keresztvas között kör alakú diszítések sora futott. A középső mezőben három spirális diszítésű részlet volt. A kerítésvas színe fekete. A négyzetes alaprajzu, 230-230 cm oldalméretekkel készült alsó lépcsősor középpontja a Kossuth L. u. vonalában helyezkedik el, az Erdő u. 63. sz. ház sarkától 1135 cm, a 70. sz. ház /GAMESZ/ teleksarkától 1060 cm távolságra.

Budakeszi, 1990 jan. 23.

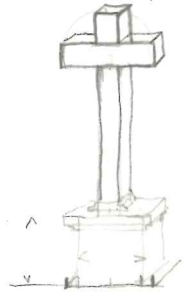
Dr Siklósi Gyula
műemlékes régész-történész,
2092 Budakeszi, Felkeszi u. 6

$$\left. \begin{array}{l} 6,7 : 0,9 = 7,44 \\ 55 : 9 = 6,11 \\ 70 : 10 = 7,0 \end{array} \right\} 7,2$$

$$\begin{array}{l} 1,9 \cdot 7,2 = 13,7 \\ 1,2 \cdot 7,2 = 8,64 \end{array}$$

$$1,5 \cdot 7,2 = 10,8$$

Q

JC F

1862

